

kanske inte alltid uppenbar för den enskilda enheten.

Socialstyrelsen kommer att utvärdera effekterna av Q-projekten (Q-diabetes och Q-svikt) 2011. En oberoende utvärdering i form av djupintervjuer med deltagande läkare och sjuksköterskor kommer också att genomföras under hösten, där en av frågorna är vilken betydelse man tror att P4P haft för resultaten.

Bertil S Olsson

sjuksköterska, projektsjuksköterska, Centralsjukhuset, Kristianstad

Maria Kullberg

sjuksköterska, projektsjuksköterska, Närsjukhuset, Hässeholm

Maria Landgren

apotekare, projektkoordinator, Läkemedelsrådet, Region Skåne, Lund
maria.landgren@skane.se

Förkyliker och andra »-iker«

Under rubriken »Leg läkare eller 'förkyliker'« (LT 39/2010, sidan 2340) reagerar Peter Ullström häftigt mot beteckningar på »-iker«, typ reumatiker och diabetiker. Han kallar dem »titlar« och jämför med yrkestitlar som leg läkare. Är astmatiker en titel? I så fall är patient också en titel, bara mindre specifik.

Ullström koncentrerar själv sin viktigaste invändning så här: »Handen på hjärtat, kan man vara en sjukdom?« Och längre fram: »Nej man har en sjukdom.« Han talar också om »synen på patienten som patient eller som 'axeln på trean'«.

Här finns nog en missuppfattning. »Axeln på trean« är förvisso ingen person. Suffixet -iker betyder däremot just person. Det uppfattar intuitivt varje svenskspråkig person som vet vad en musiker är. Beteckningen astmatiker känns inte ett dugg mindre personlig än astmapatient eller person med astma. Beteckningar på -iker har i dag höga födelsetal, vi kan tala om en boom. Varför? Jo därför att de är överlägset praktiska. Uppslagen kommer inte sällan nedifrån, till exempel från patientföreningar. Detta gäller till exempel senfödda tillökningar som glaukomiker och migräniker. Ingen känner sig kränkt eller nedvärderad av att bli kallad (»titulerad« enligt Ullströms djärvt tänjda språkbruk) diabetiker i stället för diabetespatient. Personen kanske till och med helst vill slippa bli kallad patient.

Som inbiten förespråkare och gynnare av patientbe-

Inget fel med förkyliker? I Hans Nymans samling finns 75 »-iker«.

teckningar på -iker gör jag ständigt nya fynd. Mitt senaste är tinnitiker. Samlingen närmar sig nu 75. Jag hoppas få leva till 100 (termer) och utökar därför tacksamt samlingen med den lustiga hybriden förkyliker.

Hans Nyman

lärare, Läkaresällskapets språkrådgivare emeritus, tunnelbaneresenär, tandläkarpatient m m, Skarpnäck
hans.b.nyman@telia.com

Läkare är som tidigare skyldiga anmäla olämplighet att inneha körkort men får ny möjlighet att anmäla i utredningsärenden

Artikeln i LT 37/2010 (sidorna 2177-8) om ändringar i körkortslagen och de nya medicinska föreskrifterna för körkort fick rubriken »Läkare har möjlighet, inte plikt, att anmäla patient som motsätter sig undersökning«. Flera kollegor har missförstått detta, och en lokaltidning har skrivit om detta på ett sätt som kan förstås som att läkares anmälningskyldighet har försvunnit. Det är fel! Tvärtom är lagstiftarens avsikt att det nu ska vara tydligare för läkaren när anmälan ska ske, då formuleringen »uppenbart olämplig« ändrats till »olämplig«.

»Brasklappen« om möjligheten att avstå från anmälan om man gör en muntlig överenskommelse med patienten om att inte köra finns kvar. Den gäller som förut bara så länge man har anledning att lita på att patienten följer den. Det kräver, som Transportstyrelsen bedömer det, en journalanteckning om körförbudet och en uppföljning vid återbesök så att man verk-

ligen kan vara säker på att patienten inte kör.

Nyheten i körkortslagen gäller de fall där man först efter ytterligare medicinsk utredning kan säga att föreskriftens krav inte är uppfyllda. I sådana fall kan det hända att patienten inte vill vara med om ytterligare utredning. Ofta förstår patienten att man då skulle påvisa till exempel alltför stora synfältsdefekter eller alltför allvarliga kognitiva brister. Här ger lagen möjlighet för läkaren att göra en så kallad utredningsanmälan till Transportstyrelsen, som då kommer att lägga ett »villkor om läkarintyg« på patientens körkort. Om sådant inte kommer in kan körkortet återkallas enbart på grund av att »intyg inte inkommit«.

Allmänt kan sägas att Sveriges läkare med åren allt mer inser att den medicinska lämpligheten att inneha körkort är en viktig aspekt av vårdkontakten med patienten. Det görs för varje år ett stadigt ökat antal anmälningar. Hur många »muntliga körförbud« som därutöver utfärdas registreras inte, men det finns av tidigare undersökningar att döma anledning att tro att också den siffran ökat.

Det kan finnas skäl att påminna om att anmälningskyldigheten gäller alla läkare men att det för återkallelse av körkortet oftast krävs ett läkarintyg från specialistkompetent läkare. Om intyget redan från början innehåller det underlag som krävs för återkallelse behövs inte ett förläggande om nytt läkarintyg. Ett sådant föreläggande kan annars fördröja återkallelseprocessen avsevärt. Om det är en läkare under utbildning som anmäler kan det vara klokt att handledare eller annan specialistkompetent kollega kontraserar. Om man också kan hänvisa till en formulering i TSFS 2010:125 är det en bra garanti för att man som kliniker »tänkt rätt« och för

att handläggningen ska ske skyndsamt. En anmälan kan till exempel innehålla en formulering som »Patienten har en sådan allvarlig kognitiv störning som avses i TSFS 2010:125, 10 kapitlet 1 §«. Eller »Patienten har ett alkoholberoende och har efter en inledningsvis framgångsrik rehabilitering nu avbrutit fortsatta kontroller och återfallit i drickande. Han har därmed inte längre kunnat styrka nykterhet i enlighet med vad som sägs i 12 kapitlet 6 § och 8 §«. Om man dessutom använder den blankett för anmälan som finns på <http://www.korkortsportalen.se/upload/dokument/Blanketter/Foretag/TSTRK1009_Lakares_anmalan.pdf> underlättas processen ytterligare för läkare och myndighet.

Lars Englund

leg läkare, MD, chefsläkare, Transportstyrelsens trafikmedicinska råd, Borlänge
lars.englund@transportstyrelsen.se